

REFLECTIERAPPORT

‘Jeugd en ondernemerschap’

Jonas Merckx

Onderzoeker en ontwikkelaar : Jeugd & ondernemerschap
Haven Incubator erkende CVSO

Inhoudsopgave

1. Onderzoeksfase.....	2
2. Vraagstelling	2
3. Diepte-interviews	3
4. Belangrijkste inzichten	3
5. Betekenis ondernemerschap.....	3
6. Ondersteuningsnoden van jeugdwerkers	5
7. Ondersteuningsnoden van jongeren tijdens het ondernemend handelen	8
8. Plaats van het jeugdwerk	10
9. Maatschappelijke ondernemerscompetenties/vaardigheden/eigenschappen	11
10. Een succesvol ondernemerschapsinitiatief	13
11. Bijlagen	14

1. Onderzoeksfase

In het kader van de opdracht '[Jeugd en ondernemerschap](#)' is er gekozen om de periode september tot en met eind november te gebruiken als onderzoeksperiode.

De onderzoeksfase is opgedeeld in verschillende onderdelen:

- Inlezen rond thema
- Afbakenen en opstellen onderzoeksvraag
- Vragenleidraad opstellen
- Respondenten zoeken en contacteren
- Interviewen
- Informatie verwerken in een reflectierapport dat geldt als handvat voor de volgende fase

2. Vraagstelling

De centrale vraagstelling waaruit vertrokken is tijdens de onderzoeksfase geldt als volgt:

“Wat is een krachtig klimaat voor jeugdwerkers om jongeren die ondernemend willen handelen te ondersteunen?”

Onder deze centrale vraagstelling vallen heel wat bijvragen:

- Wat betekent ondernemerschap?
- Wat betekent ondernemend handelen?
- Wat betekent ondernemingszin?
- Wat zijn maatschappelijke ondernemerscompetenties?
- Hoe vertaalt ondernemerschap zich in jouw werking?
- Hoe vul je het begrip ondernemerschap zelf in ?
- Hoe onderscheidt jeugdwerk zich van andere actoren?
- Hoe verhoudt jeugdwerk zich naar andere actoren?
- Wat heeft het jeugdwerk nodig rond dit thema?
- Wat hebben jongeren nodig rond dit thema?
- Hoe zijn jongeren bezig rond dit thema?
- Wat zijn de grootste uitdagingen/valkuilen ?
- Waarom is ondernemerschap relevant in de leefwereld van individuen?
- Wat zijn de succesfactoren binnen jouw werking rond ondernemerschap?
- Wat zijn de aandachtspunten binnen jouw werking rond ondernemerschap?

3. Diepte-interviews

Voor het onderzoek is er gekozen om diepte-interviews te doen met relevante organisaties en personen die bezig zijn rond het thema. Als vertrekpunt is er gekeken naar de jeugdwerkers die onder het netwerk van Haven en Formaat vallen. Andere actoren buiten het jeugdwerk zijn ook bevraagd geweest vanuit de invalshoek die de vraagstelling omkadert.

Een overzicht van de geïnterviewde personen of organisaties die actief zijn rond het thema en een bijdrage hebben geleverd:

Jeugdwerk:

Bolwerk (Kortrijk), De Stroate (Kortrijk), Het Entrepot (Brugge), De Comma (Brugge), Arhus (Roeselare), Tydeeh (Mol), De Republiek (Brugge), Vagevuur (Lokeren), JH Zenith (Dendermonde), Juvenes (Zele), 'T Klokhuis (Hamme), JES (Brussel, Antwerpen, Gent), Eglantier (Sint-Niklaas), BAAS (Antwerpen, Sint-Niklaas), Ten Goudberge (Wevelgem), Minus One (Gent), De Serre (Hasselt), Kinkystar (Gent), JH Kaddish (Schoten), Vizit (Wilrijk), De Vonk (Geel), Kavka (Antwerpen)

Hogescholen:

Joris Delee (Odisee Hogeschool), Bram Oers (KdG-hogeschool), Filip Burgelman (Thomas More), Annemie Soetewey (KdG-Hogeschool)

Andere actoren:

Vlajo, Dwaalzin, Unizo, Arktos, GroepIntro, De Ambrassade, Innovatiecentrum werk, Sociale innovatiefabriek, maakleerplek, Growfunding BXL, Amusseevous, Gentrepreneur, Etion, KULeuven, VLAIO, Formaat VZW, Departement Cultuur, jeugd en media, Haven Coöperatie, Bamm!, Girls Go Boom (Gent)

4. Belangrijkste inzichten

Belangrijkste thema's die uit de interviews kwamen:

- Betekenis van ondernemerschap
- Ondersteuningsnoden van jeugdwerkers
- Ondersteuningsnoden van jongeren
- Maatschappelijke ondernemerscompetenties
- Plaats van het jeugdwerk
- Een succesvol ondernemerschapinitiatief

5. Betekenis ondernemerschap

De belangrijkste conclusie rond de betekenis die de geïnterviewde personen gaven rond het thema ondernemerschap was dat het voornamelijk gaat vanuit handelen met impact. Ondernemerschap in de brede zin wordt beschreven als het detecteren van een bepaalde uitdaging in de eigen leefwereld, de leefwereld van de gemeenschap of in de maatschappij en hier op een antwoord formuleren. Via een bepaald idee of concept wordt een oplossing geformuleerd dat betrekking heeft op een vraagstuk op micro-, meso- of macroniveau.

Hierin vallen 3 categorieën in te onderscheiden:

- Zakelijk ondernemerschap
- Sociaal ondernemerschap
- Intrapreneurship

Zakelijk ondernemerschap

Wanneer er wordt gesproken over zakelijk ondernemerschap wordt er vanuit gegaan dat het begrip zich toepast in de enge vorm van zijn betekenis.

In dit geval is er een individu of een collectief met een idee of concept dat een oplossing biedt op een bepaalde uitdaging in de persoonlijke leefwereld, de leefwereld van de gemeenschap of in de maatschappij. Tijdens zakelijk ondernemerschap ligt de uiteindelijke doelstelling voornamelijk op verzelfstandiging zodat het initiatief of individu zelf bedruipend kan zijn of worden.

Voornaamste zaken rond ondersteuning zijn hier voornamelijk:

- Zakelijke onderbouwing
- Boekhouding
- Het in de markt plaatsen van een idee of concept
- Doelgroep bepaling
- Het opstellen van een inkomstenmodel

Sociaal ondernemerschap

Hiernaast wordt er ook gesproken over sociaal ondernemerschap waar er parallellen te trekken zijn dat een individu of een collectief een idee of concept heeft dat een oplossing biedt op een bepaalde uitdaging in de maatschappij.

Via dit concept is er de doelstelling om te handelen met impact omtrent een oplossing op deze uitdaging. Hier staat het eigen belang of de uiteindelijke verzelfstandiging minder centraal maar staat de impact die de oplossing heeft centraal.

Voornaamste zaken rond ondersteuning zijn hier voornamelijk:

- Netwerk
- Uitwerken van het idee/concept
- Verduurzaming
- Veiligheid om het idee uit te testen
- Het in contact komen met de juiste mensen om dit concept te verankeren

Intrapreneurship

Als laatste werd onder de betekenis en de invulling van het begrip ondernemerschap regelmatig het thema intrapreneurship aangehaald. In het algemeen wordt er aangehaald dat er een tendens is van individuen in deze veranderende samenleving die geen deel willen zijn van klassieke systemen. Deze individuen willen baas zijn over hun eigen leven en gaan hierdoor ondernemend gaan handelen.

Hier zijn er twee sporen die bewandeld kunnen worden maar waar de nood aan ondersteuning wel dezelfde blijft. Enerzijds is er het baas zijn over het eigen leven via ondernemend handelen wanneer iemand zich op een payroll-systeem bevindt van een initiatief.

Anderzijds zijn er ook individuen die er heel bewust voor kiezen om hun eigen baas te zijn met vallen en opstaan. Centraal in het gedachtegoed van ondernemend handelen staat 1 principe steeds centraal: het verhogen van sociale mobiliteit.

Voornaamste zaken rond ondersteuning zijn hier voornamelijk:

- Eigenaarschap aanwakken
- Competenties /talenten triggeren om ondernemend te handelen
- Een veilige omgeving aanbieden
- Een veilig netwerk aanbieden
- Het individueel coachen

6. Ondersteuningsnoden van jeugdwerkers

Tijdens de verschillende interviews zijn er een 5-tal thema's uit de bus gekomen waar jeugdwerkers nood aan hebben:

- Verschil noden ervaren jeugdwerker vs startende jeugdwerker
- Nood aan (nieuwe)netwerken
- Nood aan informatiecentralisatie
- Nood aan inspiratie
- Nood aan uitwisseling
- Financiële/transitiegeletterdheid

Verschil noden ervaren jeugdwerker vs startende jeugdwerker

Allereerst merkten we op dat er een duidelijk verschil is aan noden tussen ervaren jeugdwerkers en startende jeugdwerkers. Beiden zijn ze binnen een context actief die het jeugdhuis of de jeugdplek is maar naar ondersteuning zijn er andere noden te detecteren.

Bij een startende jeugdwerker zijn er voornamelijk noden rond:

- De betekenis van ondernemerschap/zin bij het uitschrijven/uitvoeren/uitwerken van een project
- De opbouw van een netwerk dat relevant is voor een jeugdwerker
- Een overzicht van good practices die in de eigen werking kunnen geïmplementeerd worden
- Een overzicht van nuttige werkvormen/tools waar ze mee aan de slag kunnen tijdens een individuele/collectieve begeleiding

Bij een ervaren jeugdwerker ligt de nuance naar ondersteuning iets anders, hier is er voornamelijk nood aan:

- Nieuwe, inspirerende voorbeelden
- Nieuwe netwerken
- Uitwisseling
- Nood aan sparringpartners in de diepte

Nood aan nieuwe netwerken

Jeugdwerkers geven aan dat ze nood hebben aan (nieuwe) netwerken waar ze als gelijkwaardige partner worden aanschouwd. Hierbij is voornamelijk de grootste nood het in kaart krijgen van verschillende en bestaande netwerken waar ze kunnen bij aansluiten. Hier heerst voornamelijk het gevoel dat er al heel wat netwerken bestaande zijn maar dat er momenteel geen overzicht is.

Hierbij worden een aantal belangrijke vragen gesteld:

- Hoe een vorm van netwerk opzetten?
- Hoe kan er aangesloten worden bij bestaande netwerken?
- Wie neemt de regierol in het opzetten van verschillende vormen van netwerken op?
- Welke vormen van netwerken bestaan er zoal?
- Hoe kan een combinatie van verschillende netwerkvormen aansluiten bij de nood en relevantie van het jeugdwerk?

Belangrijkste vormen van netwerken om over na te denken zijn:

- Transversale netwerken
- Ecosystemen
- Partnerships
- Coöperaties
- Multi stakeholdersmanagement
- Thematische netwerken
- Regionale netwerken

Nood aan informatiecentralisatie

Uit de gesprekken en interviews kwam naar voor dat er een informatie-overload is. In eerste instantie voor jongeren. Hier gelden de jeugdwerkers als filter om jongeren op basis van hun vraag of nood de juiste informatie te bezorgen rond het topic.

Echter voelen jeugdwerkers deze nood of uitdaging ook aan. Er is zoveel informatie voorhanden (internet, bronnen, artikels, informatie). Hier gaven de jeugdwerkers aan dat er nood is aan een vorm van centralisatie van de bestaande informatie. Deze informatie is vluchtig , toch is er nood aan een systeem om deze informatie te capteren. Hierbij valt er een onderscheid te maken tussen online en offline informatiebedeling. Beide systemen kunnen aanvullend op elkaar werken.

Voorbeelden van offline-informatiekanalen:

- Folders
- Brochures
- Advalvas

Voorbeelden van online-informatiekanalen:

- Duidelijke website met tools, artikels, links, contacten, FAQ
- Online gedragen platform waar uitwisseling over informatie wordt gefaciliteerd

Nood aan inspiratie

Jeugdwerkers geven aan dat er nood is aan inspiratie. Vaak zitten ze in hun eigen context en werking zo diep verankerd dat inspiratie als brandstof kan gebruikt worden om nieuwe inzichten te verkrijgen, outside-the-box te denken of kritisch te gaan reflecteren op het eigen functioneren van de werking.

Echter zijn hier ook een aantal valkuilen aan verbonden:

- Tijd
- Kostprijs
- Haalbaarheid van de inspirerende voorbeelden naar vertaling in de eigen werking

Nood aan uitwisseling

Naast inspiratie is er ook een hoge nood aan uitwisseling. Het regelmatig samenbrengen van jeugdwerkers die rond dezelfde thematieken werken wordt ervaren als verrijkend. Via een werkvorm die voornamelijk gericht is op intervisie waar de antwoorden in de groep liggen lijkt hierbij een garantie op succes.

Hier zien zij een noodzaak bij een externe facilitator die dit gebeuren regelt. De grootste valkuil bij dit soort vorm van ondersteuning is de tijdsinvestering in verhouding met de potentiële win voor de jeugdwerker en zijn organisatie.

Financiële/transitiegeletterdheid

Er wordt aangehaald dat een jeugdwerker die ondernemerszin ondersteunt bij jongeren zelf al heel wat unieke coaching- en ondersteuningsvaardigheden en competenties beschikt. Echter is er nood aan meer inzicht nodig rond financiële en transitiegeletterdheid

Voornaamste ondersteuningsnoden rond financiële geletterdheid:

- Cijfers lezen en interpreteren
- Cijfers analyseren en vertalen naar een visie
- Het vertalen van cijfers naar een begroting/eindafrekening
- Valkuilen in cijfers detecteren en proactief met aan de slag gaan naar een oplossing

Voornaamste ondersteuningsnoden rond transitiegeletterdheid

- Het scannen van nieuwe tendensen
- Het inspelen op nieuwe tendensen
- Kennis en zake over nieuwe tendensen
- Het toepassen en aanpassen van het huidige aanbod op nieuwe tendensen

7. Ondersteuningsnoden van jongeren tijdens het ondernemend handelen

Wanneer er bekeken wordt waar de ondersteuningsnoden van jongeren liggen tijdens hun ondernemend handelen zijn er 2 zaken waar dient rekening met gehouden te worden:

- Vorm van ondernemerschap
- Ondernemerszinniveau van de jongere

Vorm van ondernemerschap

Om het simpel te houden kan er vertrokken worden vanuit de 3 ondernemerschapsvormen:

- Zakelijk ondernemerschap
- Sociaal ondernemerschap
- Intrapreneurship

Ondernemerszinniveau van de jongere

Hiernaast kan er ook een opdeling gemaakt worden in het ondernemersniveau van de jongere zelf:

- Geen ideeën: Jongeren hebben geen idee maar wel het gevoel een bepaalde leegte te willen opvullen
- Pre-starter: Jongeren hebben een idee om een bepaalde leegte op te vullen maar nog niet de juiste tools
- Starter: Jongeren hebben een idee en hun concept staat op punt maar hebben nog verdere ondersteuning nodig
- Start up: Jongeren hebben hun idee vermarkt en willen het verder opschalen en in de diepte uitwerken

Ondersteuningsnoden

Deze twee parameters in combinatie genomen zorgt voor een specifieke behoefte qua ondersteuning.

Een overzicht:

Zakelijk ondernemerschap	Geen ideeën	Pre-starter	Starter	Startup
	Oriëntatie	Aftoetsen idee	Uitwerken concept	Verzelfstandiging
	Triggers	Omgevingsanalyse	Financiering	Communicatie
	Aanwakkering	Valkuilen van ondernemen	Budgettering	Marketing
	Inspirerende voorbeelden rond zakelijk ondernemerschap	Good practices van ondernemen	Inzetten van netwerk	Bijsturing
	Reflectie	Conceptueel nadenken	Opstellen businessmodel	Inspiratie
	Zakelijk vs sociaal ondernemerschap	Nadenken over benodigd netwerk	Stakeholderbeheer	Coaching
	Bewustmaking	Nadenken over USP	In de markt plaatsen van concept	Uitwisseling
	Impact van de eigen zaak op maatschappij	Haalbaarheid	Valkuilen inschatten	Verduurzaming

Sociaal ondernemerschap	Geen ideeën	Pre-starter	Starter	Startup
	Oriëntatie	Aftoetsen idee	Uitwerken concept	Communicatie
	Triggers	Netwerk	Financiering	Bijsturing
	Aanwakkering	Valkuilen van sociaal ondernemen	Budgettering	Inspiratie
	Inspirerende voorbeelden rond sociaal ondernemerschap	Good practices van sociaal ondernemen	Inzetten van netwerk	Coaching
	Reflectie	Nadenken over impact	Valkuilen inschatten	Uitwisseling
	Bewustmaking	Nadenken over maatschappelijke meerwaarde	Impactmeting	Verduurzaming
	Impact van de sociale onderneming op maatschappij	Haalbaarheid	Stakeholderbeheer	Partnerships

Intrapreneurship	Geen ideeën	Pre-starter	Starter	Startup
	Oriëntatie	Nadenken over eigen traject	Uitwerken eigen traject	Uittesten eigen traject
	Triggers	Nadenken over competenties in dit traject	Uitwerken competenties in dit traject	Uittesten eigen competenties
	Aanwakkering	Nadenken over vormen van intrapreneurship	Impactmeting op persoonlijke handelen	Bijsturing
	Inspirerende voorbeelden rond intrapreneurship	Valkuilen van intrapreneurship	Meting sociale mobiliteit	Inspiratie
	Reflectie	Good practices intrapreneurship	Uitwisseling	Uitwisseling
	Intrapreneurship vs entrepreneurship	Haalbaarheid	Experiment	Verduurzaming
	Bewustmaking	Nadenken over impact	Haalbaarheid	
	Impact van intrapreneurship op zelf-eigenaarschap en maatschappij	Nadenken over maatschappelijke meerwaarde	Inzetten van netwerk	

8. Plaats van het jeugdwerk

Het jeugdwerk als informele leercontext

Het jeugdwerk biedt een informele leercontext aan waar jongeren de kans krijgen iets te verbeteren in hun eigen leefwereld, de leefwereld van hun omgeving en binnen de huidige maatschappij op macroniveau in het algemeen. Het is een plek waar experiment in een veilige omgeving wordt omarmd. Falen mag, omdat er via deze manier van werken heel wat leeransen bloot gelegd worden om op verder te werken. Jongeren kunnen met vallen en opstaan zichzelf en hun talenten beter leren kennen met de daaraan verbonden leeransen. Binnen het unieke DNA van het jeugdwerk vallen experiment, ondernemerschap, ondernemingszin en ondernemend handelen te rijmen met het creëren van maatschappelijke impact, meerwaarde en innovatie.

Het jeugdwerk als vrijplaats

Het jeugdwerk profileert zich als een plaats waar jongeren onbezorgd jong kunnen zijn. Samen met andere jongeren worden er antwoorden of oplossingen gezocht voor maatschappelijke vraagstukken of uitdagingen. Hier geldt het jeugdwerk als vrijplaats voor ondernemend handelen, jongeren gaan op een vrijblijvende manier aan de slag met hun ideeën, zetten initiatieven op poten in een veilige omgeving, los van regels, quotaties of vooroordelen. Hierbij speelt het laagdrempelige karakter een cruciale rol, zowel qua instap als uitstap. Op deze manier onderscheidt het jeugdwerk zich van andere instanties of instituties, het is een plaats waar weinig moet maar veel kan.

De rol van de jeugdwerker

De jeugdwerker laat jonge mensen kansen zien en daagt hen uit om hier creatief, initiatief in te ondernemen. Het opstarten en stimuleren van nieuwe, innovatieve projecten vraagt begeleiding en tijd. De juiste intensiteit en vorm van begeleiding voorzien, is een proces van continue inschatting en aanpassing. Het jeugdwerk stelt zich flexibel op om aan de nood en vragen van jongeren te beantwoorden. Binnen het jeugdwerk zijn jeugdwerkers facilitators die procesgericht werken. Er wordt steeds vertrokken vanuit ideeën of concepten van jonge mensen. Op basis van het idee of vraag passen ze hun begeleiding op maat aan. Dit leidt ertoe dat jeugdwerkinitiatieven verschillende vormen aannemen. Het jeugdwerk schippert steeds tussen verschillende levensdomeinen, vormen en methodes. De jeugdwerker is er op gericht talenten, interesses en groei van jongeren te bevorderen. Het werken met jongeren binnen ondernemend handelen in het jeugdwerk vertrekt vanuit werken op maat, vanuit de jongere zelf. Jeugdwerkers geven hen eigenaarschap en vrijheid om hun eigen praktijken te ontwikkelen. Verder geven jeugdwerkers impulsen met voldoende uitdaging om deze ontdekkingstocht te bevorderen.

Het jeugdwerk in verhouding met ondernemerschap, sociaal ondernemerschap en intrapreneurship

Specifiek op het thema ondernemerschap, ondernemingszin en ondernemend handelen herbergt het jeugdwerk in zijn begeleidingsvormen voornamelijk sociaal ondernemerschap en het intrapreneurship. Voornamelijk vanuit de visie om zaken te ondernemen, initiatief te nemen, noden te detecteren die directe aansluiting vinden bij het creëren van maatschappelijke impact en waarde creatie voor een persoon, zijn omgeving of in het algemeen de maatschappij. Hiernaast heeft het jeugdwerk een aanvullende rol wanneer het gaat rond zakelijk ondernemerschap. Jongeren kunnen hierbij terecht met hun vragen bij het jeugdwerk en het jeugdwerk gaat handvaten aanbieden om aan jongeren hun noden te beantwoorden. Echter als het gaat over zakelijk ondernemerschap heeft het jeugdwerk een faciliterende, doorverwijzende en verbindende rol.

9. Maatschappelijke ondernemerschapscompetenties/vaardigheden/eigenschappen

Uit de interviews is gebleken dat er heel wat (maatschappelijke) ondernemerschaps-competenties,-vaardigheden,-eigenschappen aanwezig zijn bij jongeren in de veelvuldigheid van trajecten en projecten.

Afhankelijk van werking tot werking wordt er binnen het jeugdwerk ingezet op deze talent- en competentieontwikkeling. Deze (maatschappelijke) ondernemerschapscompetenties kunnen gelinkt worden aan het [Entrecomp-raamwerk](#).

Een samenvatting van de meest voorkomende competenties, vaardigheden of eigenschappen waar jeugdwerkinitiatieven rond werken in hun dagdagelijkse werking en ondersteuning van en met jongeren:

Motivatie, geloof, goesting, doorzettingsvermogen en veerkracht

- Het volgen van een passie om op deze manier meerwaarde te creëren (voor zichzelf, hun omgeving, de maatschappij)
- Het geloven dat het ondernemend handelen een meerwaarde heeft
- De motivatie en de goesting hebben om met deze passie en geloof aan de slag te gaan om maatschappelijke impact te hebben en te ontwikkelen
- Het hebben van doorzettingsvermogen en veerkracht desondanks tegenslagen, mislukkingen en demotiverende factoren

Initiatief nemen

- Het detecteren van een bepaalde noodzaak in een bepaalde context (eigen leefwereld, omgeving, maatschappij) en de ambitie hebben om hieromtrent iets te ondernemen
- Het formuleren via ondernemend handelen oplossingen en/of antwoorden te formuleren voor een gedetecteerde uitdaging
- Het in vraag stellen waarom er een nood is om iets te ontwikkelen, het ontwikkelen van het concept gebeurd in een latere fase

Kansen zien en benutten

- Het identificeren van kansen bij het uitwerken van een idee/concept tijdens het ondernemend handelen.
- Het inschatten hoe deze kansen kunnen worden ingezet
- Het inzetten van deze kansen om zo via het ondernemend handelen tot maatschappelijke meerwaarde en impact te komen

Plannen, samenwerken en van elkaar leren

- Tijdens het ondernemend handelen doelen stellen op korte termijn, middellange en lange termijn met daaraan verbonden acties en indicatoren
- Het samenwerken met andere jongeren of actoren tijdens het ondernemend handelen
- Het leren van elkaar tijdens het proces tijdens het ondernemen handelen

Netwerkvorming en verbindend werken

- Het leren opbouwen van een netwerk
- De kracht van een netwerk leren kennen
- Het leren inzetten van een krachtig netwerk
- Verbindingen maken tijdens het ondernemend handelen die bevorderend werken voor de maatschappelijke impact

Zelfkennis, (zelf)reflectie en realisme

- Het inschatten van de eigen krachten, talenten, waarden en normen
- Het reflecteren op het eigen ondernemend handelen
- Het reflecteren op hun proces tijdens het ondernemend handelen
- De balans bewaken tussen dromen, ambities en realisme

Onzekerheid en besluitvaardigheid

- Het leren omgaan met onzekerheden
- Het leren omgaan met twijfels
- Het leren omgaan met tegenslagen
- Het durven nemen van risico's
- Knopen leren doorhakken

Financiële en zakelijke kennis

- Het ontwikkelen van financiële, economische en zakelijke kennis
- Het leren beheren van financiën
- Het ondernemend handelen zakelijk onderbouwen

Duurzaamheid

- Het verzekeren dat het ondernemen handelen op lange termijn standhoudt
- Het inschatten van gevolgen en impact van het ondernemend handelen
- Het nadenken over duurzaamheid van sociaal, culturele en economische doelen op lange termijn tijdens het ondernemend handelen

10. Een succesvol ondernemerschapinitiatief

Een succesvol ondernemerschapinitiatief in het jeugdwerk is een gegeven waar jongeren de kans krijgen om de fysieke en mentale ruimte te nemen om na te denken en te reflecteren over een maatschappelijke nood waarmee ze worden geconfronteerd in hun dagdagelijkse leven en hier actie rond te ondernemen. Deze actie heeft betrekking tot de detectie van de maatschappelijke nood en de noodzaak om hier verandering in te brengen in het algemeen belang van zichzelf, hun omgeving en/of de maatschappij. Hierbij zet het jeugdwerk en de ondernemende actie zich af van 'klassieke' instituten of denkpatronen. Tijdens het ondernemend handelen zijn en blijven jongeren steeds eigenaar over hun eigen traject en wordt er steeds vertrokken vanuit de leefwereld, interesses en intrinsieke motivatie van de jongere. De fysieke en mentale ruimte die het jeugdwerk faciliteert staan garant voor experiment, leeransen, falen en vrijheid. Dit in een omgeving die geldt als enerzijds vangnet en veiligheid maar anderzijds ook als motivator, facilitator en verbinder. Een succesvol ondernemerschapinitiatief omschrijft zich als concreet en realistisch waar maatschappelijke impact, sociale mobiliteit en meerwaardecreatie steeds centraal staan. Steeds met de droom en ambitie om verandering teweeg te brengen met geduld en vertrouwen in het eigen, ondernemend handelen.

11. Bijlagen

Bijlage 1: vragenleidraad interviews

In dit gesprek gaat het erom om jouw specifieke ervaringen met ondernemerschapinitiatieven binnen het jeugdwerk samen te bespreken. In andere woorden, het gaat om jouw ervaringen en expertise die ons een goede inkijk kunnen geven in wat de specifieke accenten zijn die jij of jouw initiatief leggen binnen ondernemerschap voor jeugd.

Ons doel is om uit te vinden wat een krachtige leerontwikkelingscontext is voor jongeren om te kunnen beginnen met sociaal ondernemend handelen. Bovendien willen wij ook achterhalen hoe de jeugdwerkers, vormingsmedewerkers, of coaches de jongeren kunnen ondersteunen bij hun ondernemerschap en ondernemerszin.

(Vragenlijst opgebouwd naar de methodiek Venturini & Munk en inhoud Bacigalupo et al., 2016¹).

Fase 1: Informatieve vragen

1. Om de officiële details maar eerst te bespreken, Wat is je achtergrond: Leeftijd/opleiding?
2. Bij welke initiatieven rond ondernemerschap ben je momenteel betrokken?
3. Heb je hiervoor ook bij andere organisaties gewerkt die met ondernemerschap of opleiding(strajecten) werken?

Fase 2: statements naar debatten

4. Waarom kies je ervoor om als jeugdwerker bezig te zijn met ondernemerschap?
5. Waarom denk je dat ondernemerschap juist *nu* zo belangrijk is?
6. Hoe zou jij vanuit het jeugdwerk ondernemerschap omschrijven?
 - i. Kan jij drie ondernemerschapscompetenties noemen die belangrijk zijn in het jeugdwerk?
 - ii. Hoe zou jij (ondernemerschap)competenties beschrijven die jeugdwerk kan versterken?
7. Denk je dat jouw idee van ondernemerschap of competenties verschilt of juist gelijk van andere initiatieven buiten het jeugdwerk (bijvoorbeeld Universiteit, school, bedrijven, VDAB etc.)?
 - i. Welke ondernemerschapscompetenties denk jij dat dus dat het jeugdwerk uniek maken?
8. Zijn er volgens jou veel verschillende standpunten over de waarde en methodiek van ondernemerschapinitiatieven die worden gestimuleerd binnen het jeugdwerk?
9. In het jeugdwerk – dus ook binnen initiatieven die rond ondernemerschap werken – komt het vaak voor dat de deelnemers van de initiatieven zelf coaches worden. Met andere woorden, de coaches binnen het jeugdwerk zijn zelf vaak ervaringsdeskundigen van het aanbod. Hoe verandert het feit dat de coaches ervaringsdeskundigen zijn het aanbod van het jeugdwerk?

¹ Venturini, T., & Munk, A. K. (2022). *Controversy Mapping: A Field Guide*. Polity Publishing; Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., & Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The entrepreneurship competence framework*. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 10, 593884.

Fase 3: debatten naar actor-netwerken

10. Wat hebben jongeren volgens jou nodig om ondernemend te handelen?
 - i. Hoe speelt het aanbod van jullie organisatie hier op in?
11. Voor welke jongeren zijn volgens jou ondernemerschapsinitiatieven belangrijk?
 - i. Wat hebben deze jongeren nodig om ondernemend te handelen?
 - ii. Zijn er documenten of beleidsmakers (bijv. EU, Vlaamse regering, regionale gemeentes, provincies, instituten) die bepaalde jongeren voorop stellen?
12. Wie zijn de grote actoren van ondernemerschapsinitiatieven binnen het jeugdwerk? Kan je deze mensen of organisaties bij naam noemen?
 - i. Welke steun geven deze actoren en welke juist niet?
 - ii. Waarom denk jij dat deze actoren zoveel waarde hechten aan ondernemerschapsinitiatieven.
 - iii. Met wat voor organisaties moet het jeugdwerk samenwerken om ondernemerschap succesvol te maken voor de jongeren?

Fase 4: Actoren naar netwerken (Regio-analyse)

13. Zijn er ook vormen van ondernemerschap die het jeugdwerk niet kan opnemen?
 - i. Welke vormen van ondernemerschap zijn juist extra geschikt om op te nemen door het jeugdwerk?
14. Wat zijn volgens jouw alle mogelijke middelen (materiaal, geld, mensen, planning) die ondernemerschapsinitiatieven nodig hebben in het jeugdwerk?
 - i. Hoe denk jij dat middelen het aanbod rond ondernemerschap vanuit het jeugdwerk zouden veranderen?
15. Ondernemerschap is een relatief recente focus van zowel het jeugdwerk, als de Vlaamse regering, als de Europese Unie. Denk je dat er ook andere accenten rond “werk en jongeren” vergeten worden door deze ontzettend sterke focus?

Fase 5 Sneeuwbalvragen en reflectie interview

16. Waar haal jij jouw inspiratie vandaan om bezig te gaan met ondernemerschap?
 17. Met wie zouden wij echt eens moeten praten als het om ondernemerschap binnen jeugdwerk gaat en waarom?
 - i. Welke bronnen (artikelen, onderzoeken, beleidsdocumenten etc.) zouden wij moeten lezen als het om ondernemerschap gaat?
 18. Stel, middelen vallen weg, met welke bedrijven of individuele/privé initiatieven moet het jeugdwerk samenwerken om dan toch het hoofd boven water te houden?
 19. Mag ik als slotvraag, nu ook vragen of jij nu kan benoemen in 2 of 3 zinnen wat een goed ondernemerschapsinitiatief binnen jeugdwerk maakt?
- Heb je nog toevoegingen of vragen aan alles wat wij net besproken hebben?

Bijlage 2: vragenleidraad focusgroepen

In dit gesprek gaat het erom om jouw specifieke ervaringen met ondernemerschapsinitiatieven binnen het jeugdwerk samen te bespreken. In andere woorden, het gaat om jouw ervaringen en expertise die ons een goede inkijk kunnen geven in wat de jeugd nu eigenlijk wil omtrent ondernemerschap.

Ons doel is om uit te vinden wat een ideaal klimaat is voor vormingsmedewerkers en beroepskrachten om jongeren te kunnen aanspreken op de mogelijkheid om ondernemer te worden. Het idee dat jij als jongere ook een toekomst kan hebben als ondernemer. Stap 2 is dan om de jongeren die willen ondernemen te ondersteunen. Welke middelen hebben zij hierbij nodig? Natuurlijk komt deze vraag ook uit andere kant: Welke tools en begeleiding hebben jonge ondernemers nodig om hun onderneming op te starten en uit te bouwen. Dit interview is een zogeheten focusgroep. Dit betekent dat discussie eigenlijk heel welkom is, jullie mogen het met elkaar, met ons, en zelfs met het jeugdwerk oneens zijn.

1. Fijn dat jullie hier willen zitten. Bedankt. Laten we ons toch maar even snel voorstellen (korte introductie interviewers). Het is natuurlijk belangrijk om te weten wie je voor je hebt. Dus wij zouden jullie ook willen vragen jezelf even kort voor te stellen. Wie ben je, wat doe in het dagelijkse leven, en waarom zit je bij (noemen project/initiatief)?

2. Als een snelle introductie: We gaan het hebben over ondernemerschap. Misschien is dit voor jullie een bekend begrip, misschien niet. Wie hier heeft al een idee wat ondernemerschap is?

Wij zullen een kleine uitleg van ondernemerschap geven. Ondernemerschap is niet alleen het beginnen van een eenmansbedrijf, alhoewel dat natuurlijk ook kan. Het gaat ook om het omzetten van ideeën naar actie en om meerwaarde te creëren voor jou of voor je omgeving, dit kan financieel, cultureel, of persoonlijk zijn². Hierbinnen onderscheiden wij ook "sociaal ondernemen". Sociaal ondernemerschap definiëren wij als innovatieve, sociale waarde creërende activiteiten die plaatsvinden in verschillende omgevingen: zowel in niet-winstgedreven (non profit) als in winstgedreven (profit) omgevingen.³

3. Herkennen jullie je in één van deze definities van ondernemerschap? Zo ja, welke definitie en waarom en, zo nee, waarom niet?

4. Met deze definities in het achterhoofd vallen we maar gelijk met de deur in huis. Zouden jullie elk kort kunnen uitleggen waarom ondernemerschap voor jullie zo belangrijk is?

Visueel

5. Kan elk van jullie op een blad uittekenen wie of wat jouw allemaal steunt in jullie groei tot ondernemers?

i. Bespreken bladen. Wat zijn opvallende gelijkenissen/verschillen.

6. Kunnen jullie een weekschema tekenen waarin jullie aangeven per dag hoeveel tijd je besteed aan verschillende activiteiten die te maken met jouw groei als ondernemer?

² Definitie EntreComp (Bacigalupo et al., 2016)

³ *Sociaal ondernemerschap*. (2018, 6 juni). MVO Vlaanderen. Geraadpleegd op 10 oktober 2022, van <https://www.mvovlaanderen.be/thema/sociaal-ondernemerschap>.

Stellingen

7. Ondernemerschap is noodzakelijk om als jongere goed werk te hebben in onze samenleving!
8. Jeugdwerk is de plek bij uitstek waar jongeren kunnen groeien in de competenties die zij nodig hebben als ondernemers!
9. Ik kan meer leren bij een bedrijf over ondernemerschap dan bij het jeugdwerk!
10. Ondernemerscompetenties zijn voor iedereen hetzelfde!
11. Ondernemerschap zorgt ervoor dat culturele of economische verschillen tussen jongeren verdwijnen!
12. Als laatste vraag, wat zouden jullie willen zeggen tegen jeugdwerkers of beleidsmakers waar zij absoluut rekening mee moeten houden rond jong ondernemerschap?